EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 12.4.2019
COM(2019) 179 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Vapautukset, joita jäsenvaltiot ovat myöntäneet matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 181/2011 mukaisesti

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Vapautukset, joita jäsenvaltiot ovat myöntäneet matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 181/2011 mukaisesti

1. JOHDANTO

1.1 Tausta

Asetuksessa (EU) N:o 181/2011[1], jäljempänä ”asetus”, vahvistetaan joukko linja-autolla Euroopan unionissa matkustavien matkustajien oikeuksia. Asetusta on sovellettu 1. maaliskuuta 2013 lähtien.

Komissio toimittaa tämän kertomuksen asetuksen 2 artiklan 6 kohdan ja 18 artiklan 2 kohdan nojalla. Niissä edellytetään, että komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen 2 artiklan 4 ja 5 kohdan sekä 18 artiklan 1 kohdan nojalla myönnetyistä vapautuksista.

1.2 Asetuksen soveltamisala

Asetusta sovelletaan yleensä ”säännölliseen liikenteeseen” (eli liikenteeseen, jota harjoitetaan henkilöiden kuljettamiseksi linja-autolla tietyin väliajoin tietyllä reitillä ja jolla matkustajia otetaan kyytiin ja jätetään kyydistä ennalta vahvistetuissa pysähdyspaikoissa) ja tarkemmin määrittelemättömiin matkustajiin, jotka nousevat ajoneuvoon tai poistuvat siitä jonkin jäsenvaltion alueella sijaitsevassa paikassa[2].

1.3 Asetuksen sisältö

Säännöllistä liikennettä käyttävillä matkustajilla on liikennöitävän aikataulun mukaisen matkan pituudesta riippumatta seuraavat keskeiset oikeudet:

1) syrjimättömät kuljetusehdot (etenkin syrjimättömät hinnat);

2) vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeus kuljetukseen ilman lisäkustannuksia (liikenteenharjoittajat voivat kieltäytyä ottamasta vammaista henkilöä ajoneuvoon vain, jos hänen kuljettamisensa on fyysisesti mahdotonta ajoneuvon rakenteen taikka linja-autopysäkin tai terminaali-infrastruktuurin vuoksi tai jos hänen kuljettamisensa olisi terveyttä ja turvallisuutta koskevien vaatimusten vastaista);

3) kaikille matkustajille ennen matkaa ja matkan aikana annettavia matkatietoja koskevat vähimmäisvaatimukset sekä tiedot matkustajien oikeuksista;

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 181/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta (EUVL L 55, 28.2.2011, s. 1).

[2] Lisäksi pientä osaa säännöksistä (joista tärkein koskee korvausta ja avustamista, joita liikenteenharjoittajilta edellytetään tieliikenneonnettomuuksien aiheuttaman matkustajien kuoleman tai henkilövahingon taikka matkatavaroiden katoamisen tai vahingoittumisen yhteydessä) sovelletaan myös ”satunnaisliikenteeseen”, jossa on kyse asiakkaan tai liikenteenharjoittajan omasta aloitteesta muodostetun matkustajaryhmän kuljettamisesta.

4) kaikkien matkustajien käytettävissä oleva liikenteenharjoittajien perustama järjestelmä valitusten käsittelyä varten, ja

5) kussakin jäsenvaltiossa perustettu riippumaton kansallinen täytäntöönpanoelin, joka valvoo asetuksen soveltamista ja määrää tarvittaessa seuraamuksia[3].

Säännöllistä liikennettä käyttävillä matkustajilla on lisäksi seuraavat oikeudet, jos liikennöitävä aikataulun mukainen matka on 250 km tai enemmän:

6) (sähköinen tai paperinen) lippu tai muu asiakirja, jolla annetaan oikeus matkustamiseen;

7) korvaus ja avustaminen onnettomuuden aiheuttaman kuoleman tai henkilövahingon taikka matkatavaroiden katoamisen tai vahingoittumisen yhteydessä;

8) tiedottaminen lähdön peruuntuessa tai viivästyessä;

9) oikeus lipun koko hinnan palautukseen tai uudelleenreititykseen, jos lähtö peruuntuu tai viivästyy pitkään;

10) riittävä avun saaminen, jos lähtö peruuntuu tai viivästyy pitkään (sovelletaan ainoastaan, jos matkan aikataulun mukainen kesto on yli 3 tuntia);

11) korvaus, joka on enintään 50 prosenttia lipun hinnasta, jos liikenteenharjoittaja ei tarjonnut matkustajalle lipun hinnan palautusta tai uudelleenreititystä, kun lähtö peruuntui tai viivästyi pitkään, ja

12) vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden avustaminen linja-autoterminaaleissa ja ajoneuvoissa ilman lisäkustannuksia.

2. Vapautukset asetuksen soveltamisesta[4]

2.1 Säännöllisen kotimaanliikenteen vapauttaminen asetuksen soveltamisesta sen 2 artiklan 4 kohdan mukaisesti

Jäsenvaltiot voivat avoimuutta ja syrjimättömyyttä noudattaen vapauttaa säännöllisen kotimaanliikenteen asetuksen soveltamisesta muiden kuin sen keskeisten oikeuksien osalta 28. helmikuuta 2017 asti sellaiset kuljetukset, joissa liikennöitävä aikataulun mukainen matka on 250 km tai enemmän. Tällainen vapautus voidaan uusia kerran enintään neljän vuoden ajaksi (joka päättyy viimeistään 28. helmikuuta 2021).

[3] Koska asetus sisältyy myös kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä annetun asetuksen (EY) N:o 2006/2004 liitteessä olevaan luetteloon, EU:n kuluttajansuojaa koskevaan yhteistyöhön osallistuvat kansalliset viranomaiset voivat tehdä yhteistyötä tutkiakseen linja-automatkustajien oikeuksien rikkomuksia ja käyttää yhteisiä täytäntöönpanotoimenpiteitä, joilla estetään toimijoita rikkomasta näitä oikeuksia.

[4] Komissio julkaisee jäsenvaltioiden toimittamien tietojen perusteella ajantasaista luetteloa vapautuksista, jotka jäsenvaltiot ovat myöntäneet, seuraavassa osoitteessa: https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/passengers/road/doc/exemptions-from-bus-coach-passengers-rights-and-obligations.pdf

Vuonna 2013, kun asetusta alettiin soveltaa, yhteensä 13 jäsenvaltiota (Kroatia, Tšekki[5], Viro, Ranska, Kreikka, Unkari[6], Latvia, Alankomaat, Portugali, Romania, Slovakia, Slovenia ja Yhdistynyt kuningaskunta) sovelsi tällaisia vapautuksia.

Vuonna 2017 yhteensä 8 jäsenvaltiota (Kroatia, Viro, Unkari, Latvia, Portugali, Slovakia, Slovenia ja Yhdistynyt kuningaskunta) päätti uusia tämän vapautuksen[7].

2.2 Asetuksen 2 artiklan 5 kohdan mukainen sellaisen säännöllisen liikenteen vapautus, josta merkittävä osa (mukaan lukien vähintään yksi aikataulun mukainen pysähtyminen) tapahtuu EU:n ulkopuolella

Jäsenvaltiot voivat myös vapauttaa säännöllisen liikenteen koko asetuksen soveltamisesta tapauksissa, joissa merkittävä osa liikenteestä (mukaan lukien vähintään yksi aikataulun mukainen pysähtyminen) tapahtuu EU:n ulkopuolella. Nämä vapautukset, jotka on myös myönnettävä avoimuutta ja syrjimättömyyttä noudattaen, päättyivät 28. helmikuuta 2017, mutta ne voitiin uusia kerran enintään neljän vuoden ajaksi (joka päättyy viimeistään 28. helmikuuta 2021).

Vuonna 2013 yhteensä 14 jäsenvaltiota (Itävalta, Kroatia, Viro, Ranska, Suomi, Saksa, Kreikka, Unkari, Italia, Latvia, Alankomaat, Slovakia, Slovenia ja Yhdistynyt kuningaskunta) myönsivät tällaisia vapautuksia.

Vuonna 2017 yhteensä 9 jäsenvaltiota (Kroatia, Viro, Kreikka, Suomi, Unkari, Latvia, Slovakia, Slovenia ja Yhdistynyt kuningaskunta) päätti uusia tämän vapautuksen[8].

2.3 Asetuksen 18 artiklan 1 kohdan mukainen säännöllisen liikenteen vapautus joistain tai kaikista säännöksistä, jotka koskevat vammaisten tai liikuntarajoitteisten matkustajien oikeuksia asetuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti

Jäsenvaltiot voivat jättää säännöllisen kotimaanliikenteen vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksia koskevan asetuksen III luvun kaikkien tai joidenkin säännösten soveltamisalan ulkopuolelle, jos ne varmistavat, että kansallisten sääntöjen mukaisesti vammaisille ja liikuntarajoitteisille henkilöille annettava suoja on tasoltaan vähintään sama kuin tämän asetuksen nojalla annettava suoja. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava myönnetyistä vapautuksista komissiolle. Komissio toteuttaa asianmukaiset toimet, jos myönnetyn vapautuksen ei katsota täyttävän vaatimusta siitä, että vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden suojelun tason on oltava kansallisten sääntöjen mukaisesti vähintään sama kuin asetuksen nojalla annettava suoja.

Yksikään jäsenvaltio ei myöntänyt vapautuksia asetuksen 18 artiklan 1 kohdan perusteella.

[5] Tšekki on myöntänyt vapautuksia ainoastaan asetuksen 8, 19 ja 21 artikloista.
[6] Unkarin myöntämä vapautus ei kata asetuksen 7 artiklaa eikä 16 artiklan 1 kohtaa.
[7] Kun kertomuksen käsikirjoitus valmistui 20. joulukuuta 2018, samat jäsenvaltiot sovelsivat tätä vapautusta.
[8] Kun kertomuksen käsikirjoitus valmistui 20. joulukuuta 2018, samat jäsenvaltiot sovelsivat tätä vapautusta.

3. Sidosryhmien ja kansallisten täytäntöönpanoelinten kuuleminen vapautuksista

Komissio kuuli vuonna 2016 sidosryhmiä asetuksen (EU) N:o 181/2011[9] soveltamisesta ennen kuin toimitti kertomuksensa Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Tämän kuulemisen yhteydessä matkustajajärjestöt[10] kritisoivat sitä, että jäsenvaltiot myöntävät liikaa vapautuksia. Järjestöjen mielestä liiallinen vapautusten käyttö estää matkustajia hyödyntämästä oikeuksiaan täydessä laajuudessa ja heikentää oikeusvarmuutta (erityisesti koska matkustajien on vaikea tietää, mitä vapautuksia missäkin jäsenvaltiossa sovelletaan).

Samassa kertomuksessa komissio kannusti jäsenvaltioita, jotka myönsivät vapautuksia asetuksesta, tarkistamaan 28. maaliskuuta 2017 mennessä, onko niiden kokemusten perusteella tarpeen jatkaa näitä vapautuksia.

Komissio teki syyskuussa 2017 kansallisille täytäntöönpanoelimille kyselyn, jossa se pyysi niitä selostamaan, miksi kukin jäsenvaltio päätti soveltaa tai olla soveltamatta näitä vapautuksia[11].

Jäsenvaltiot selittivät päätöksiään myöntää vapautuksia seuraavasti: Tšekki, Unkari ja Alankomaat ovat vapauttaneet puhtaasti kotimaisen säännöllisen liikenteen, jotta kansallisille toimijoille jäisi enemmän aikaa valmistautua asetuksen soveltamiseen ja tehdä tarvittavat investoinnit (esimerkiksi kaluston ja infrastruktuurin esteettömyys). Viro ja Latvia vapauttivat säännöllisen kotimaanliikenteen, koska asetuksen soveltaminen sen täydessä laajuudessa voisi aiheuttaa toimijoille huomattavan taakan ja tämä voisi johtaa joidenkin palveluiden lakkauttamiseen. Kroatia myönsi tämän vapautuksen kansallisten liikenteenharjoittajien pyynnöstä. Yhdistynyt kuningaskunta myönsi vapautuksen noudattaakseen yleistä hallituspolitiikan linjausta käyttää kaikkia mahdollisia vapautuksia EU-lainsäädäntöön liiketoiminnalle aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi.

Saksa, Viro, Latvia ja Alankomaat selittivät, että ne myönsivät vapautuksia sellaiselle säännölliselle liikenteelle, josta merkittävä osa tapahtuu EU:n ulkopuolella, saadakseen neuvoteltua kolmansien maiden kanssa tehdyt kahdenkeskiset maanteiden henkilöliikenteen sopimukset uudestaan siten, että vastaavat matkustajien oikeuksia koskevat artiklat saataisiin näihin sopimuksiin.

4. Päätelmät

Useat jäsenvaltiot myönsivät neljän ensimmäisen vuoden aikana laajoja vapautuksia asetuksen soveltamisesta antaakseen liikenteenharjoittajille aikaa valmistautua asetuksen soveltamiseen. Vuonna 2017, jolloin jäsenvaltioiden oli harkittava uudelleen, pitäisikö niiden jatkaa vapautusten käyttöä, osa jäsenvaltioista katsoi, että liikenteenharjoittajat ovat valmiita soveltamaan asetusta sen täydessä laajuudessa eikä ollut enää tarpeen jatkaa vapautuksia. Edelleen kuitenkin 10 jäsenvaltiota käyttää kahta tai yhtä näistä vapautuksista.

[9] COM (2016) 619 final.
[10] Euroopan vammaisfoorumi (EDF) ja Euroopan matkustajaliitto (EPF)
[11] http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeeting&meetingId=2166